

Boer Frank: 'Antibiotica versluieren het probleem'

Q-koorts, fijnstof en megastallen

Heleen Croonen

Kennis is het wapen tegen resistente kiemen uit veestallen, volgens Frank Brinkhaus. Deze geitenboer uit Limburg deed mee aan 'Boer zoekt vrouw' en vond daar zijn vriendin Anita. Hij vertelt hoe hij staat tegenover resistentievorming, Q-koorts en fijnstof.

Langs de weg staan binnen een paar honderd meter twee Christusbeelden met verse bloemen erbij. Hier in Heythuysen, een dorp tussen Weert en Roermond, ligt de geitenhouderij waar de KRO een van de vijf boeren heeft gevolgd voor de datingshow 'Boer zoekt vrouw'. Een oprit leidt naar de geitenhouderij De Römer en een frisse jongeman met krullen en een brede glimlach, boer Frank Brinkhaus, loopt het pad af en opent de poort. Op het terrein bevindt zich ook nog een pluimveehouderij. Sommige mensen raden dat af vanwege het gevaar van overspringende resistenties, erkent Brinkhaus, maar hij is ervan overtuigd dat het kan. 'Diersoorten leven al duizenden jaren door elkaar', aldus Brinkhaus.

Frank Brinkhaus en zijn vriendin Anita Docters van Leeuwen die in opleiding is tot dierenarts.

beeld: De Beeldredactie, John Peters

Vijf miljoen Nederlanders waren getuige van de discussie aan de keukentafel van 'boer Frank'. Een van de drie vrouwen die hij had uitgenodigd op zijn boerderij, Berber, bleek vegetariër. Brinkhaus trok flink van leer over de extra milieubelasting door biologisch vlees en het foutieve beeld dat de media van de intensieve veehouderij schetsen. Berber moest als eerste haar koffers pakken. Niet alleen vanwege deze discussie verzekert Frank, maar het heeft in ieder geval niet geholpen. 'De consument maakt zich zorgen om het antibioticumgebruik in de intensieve veehouderij. Maar het beeld dat de media daarvan schetsen, is eenzijdig.'

Varkens of geiten

Niet alleen de vegetarische Berber, ook steeds meer artsen maken zich zorgen over de intensieve veehouderij. Microbiologen vrezen dat antibioticumgebruik zorgt voor resistente bacteriestammen, die zich buiten de stallen laten zien, zoals MRSA bij varkenshouders en ESBL-bevatters op kippenvlees. Huisartsen in Limburg voeren actie tegen megastallen, omdat ze vrezen voor de schadelijke effecten van fijnstof op de longen van omwonenden. Microbiologen, internisten en huisartsen zien de gevolgen van Q-koorts in hun praktijk en zetten vraagtekens bij de groeiende geitenpopulatie in Nederland. Boer Frank laat graag zien wat hij zelf doet om deze risico's te beperken. En Anita Docters van Leeuwen, de vrouw die Frank uiteindelijk heeft gevonden via 'Boer zoekt vrouw', komt mee. Anita is in opleiding tot dierenarts en twijfelt nog tussen varkens – haar

‘Ik ken de praktijk en Anita de theorie, dus we vullen elkaar goed aan’, vertelt boer Frank.

ouders hebben een varkenshouderij – en geiten. In de weekenden komt zij langs op de boerderij, op steenworp afstand van haar ouderlijk huis. Bij binnenkomst staat Anita in de keuken in een pan te roeren. Tijdens het gesprek verstrekt zij regelmatig achtergrondinformatie. ‘Ik ken de praktijk en Anita de theorie, dus we vullen elkaar goed aan’, lacht Brinkhaus.

Baarmoederontsteking

Een carroussel met geitenbillen draait voorbij; de niet-drachtige geiten worden gemolken. Deze 250 drachtige geiten hebben een roze veeg uit een spuitbus op hun achterste. Brinkhaus houdt een klipbord in de hand met een lijst met volgnummer, datum, temperatuur, aandoening en antibioticum. Dit is de antibioticumregistratie, die verplicht is voor veehouders. Op de lijst staat bij de meeste geiten ‘BMO’, oftewel baarmoederontsteking, een kwaal die soms optreedt na de bevalling. ‘Na het lammeren wordt de temperatuur goed in de gaten gehouden,

want dat is een verklikker voor een infectie’, licht Anita toe. ‘Als de geit koort heeft, starten we de antibioticakuur.’ De meeste geiten op de lijst krijgen Cyclosol, oftewel oxytetracycline, een antibioticum

dat lijkt op het humaan gebruikte tetracycline. Omdat de geitenhouderij een relatief nieuwe tak in de Nederlandse veehouderij is, missen er registraties voor geneesmiddelen. Cyclosol is bijvoorbeeld niet voor geiten geregistreerd, maar alleen voor koeien en varkens. Dierenartsen moeten beter op de antibiotica-administratie van veehouders letten, bepleitte

een Berenschot-rapport vorig jaar. Dit rapport zorgde voor opschudding doordat het het hoge antibioticumverbruik en de toenemende resistentie in veestallen aantoonde. Dierenartsen moeten niet enerzijds antibiotica beperken en anderzijds verkopen, aldus Berenschot. De scheiding van dierenarts en apotheek zal voor de meeste dierenartsen niet uitmaken, verwachten Frank en Anita. Er is wel steeds meer marktwerking onder dierenartsen, veehouders gaan niet meer automatisch naar de veearts in het dorp, waardoor de marges op de medicijnen sterk afnemen. ‘Van een dierenarts koop je kennis, het uurloon zal zich daar aan gaan aanpassen en stijgen. Risico is dat kleine bedrijven de dierenarts zullen omzeilen’, vreest Brinkhaus.

Lammerseizoen

Vroeger werd de dierenarts ingeschakeld als dieren ziek waren. Tegenwoordig komt hij preventief langs voor het lammerseizoen, om vast een risicoschatting te maken en maatregelen voor te stellen om infecties te voorkomen. Hiermee helpt de veearts om het antibioticumgebruik terug te dringen. Als hij toch wordt ingeschakeld bij een ziek dier, kijkt de dierenarts tegenwoordig meer naar de oorzaak dan naar de aandoening. Zijn de stallen goed? Hoe is het voer? Ook wordt steeds vaker een kweek genomen, om een optimale therapie voor te stellen. Brinkhaus: ‘Tijdens de kuur moet de melk worden weggegooid. Antibioticumgebruik moet dus zoveel mogelijk worden voorkomen. Anderzijds zijn er ook boeren die de kuur inkorten, om snel weer melk te kunnen produceren. Goed antibioticabeleid kan dus soms betekenen dat er meer antibiotica worden gebruikt.’

Een carroussel met geitenbillen draait voorbij

Frank: 'Antibioticagebruik is altijd een aanleiding om te kijken of de omstandigheden voor de dieren moeten veranderen.'

Nieuwe stallen

De groene laarsen en groene overalls mogen uit en de rode laarsen en gele overalls aan, dan pas mogen we de nieuwe stal voor de pasgeboren geitjes betreden. Zodra de deuren openschuiven komt warme lucht je tegemoet; het ruikt binnen naar ziekenhuis. Mistral, zegt Brinkhaus, een kalkproduct waarmee de nabloedende navel van het geitenlammetje wordt gestelpt en het infectierisico wordt vermindert. In houten kisten met vloerverwarming en zaagsel staan tien lammetjes te kermen, boven hen een schoolbord met 15.20 en 15.30, de tijden waarop ze voor het laatst zijn gevoerd. Vier aansluitende hokken bevatten geitjes van opeenvolgende geboortedagen. Daarna mogen ze naar de grote stal. De luchtstroom in de

hokken wordt geregeld om ziektekiemen zoveel mogelijk buiten de deur te houden. Als jonge hondjes springen de geitjes over elkaar heen en doen ze hun kunsten. Ze krijgen koeienbiest, de eerste melk

na het kalven die rijk is aan immuunstoffen. De biest van de eigen geiten geeft teveel risico op kruisbesmetting. 'We zijn helaas ook nog niet vrij van paratuberculose', licht de geitenhouder toe. Biest beschermt de geitenlammetjes tegen longaandoeningen en darminfecties en is daarmee ook een middel om het antibioticumgebruik te beperken. Een beschadiging aan de long, geeft levenslang verminderde productie, ook na behandeling met antibiotica. Preventief antibioticumgebruik kan deze infecties

voorkomen, maar daarmee 'leg je een sluier over het probleem', zegt Brinkhaus. 'Antibioticumgebruik is altijd een aanleiding om te kijken of de omstandigheden voor de dieren moeten veranderen. Vorig jaar draaiden we niet zo goed; veel geiten hadden longproblemen, en daarom hebben we in deze nieuwe stal geïnvesteerd. Dit jaar zien we al resultaat en zijn er nauwelijks antibiotica nodig.'

Fijnstof

Het gros van de in totaal 2250 geiten van het grote bedrijf staat in de grote stal, waarvan de achterzijde bijna niet zichtbaar is over de rugen van de vaalwitte dieren. Boer Frank doet wat gel in zijn haar voor de fotograaf en samen met Anita neemt hij plaats op een hooibaal. Enkele geiten verdringen zich rond dit kleine spektakel. Andere maken hun ronde over de volautomatische voedermachine, die hun chip scant en precies de juiste hoeveelheid voer afmeet, of ze laten hun rug krabben door een ronddraaiende borstel. Aan weerszijden van de stal staan lichtdoorlatende zijwanden open naar de frisse buitenlucht. Over fijnstof maakt Brinkhaus zich geen zorgen. 'Mensen die in de stallen werken, hebben gemiddeld slechts 3 procent longcapaciteitsverlies. Wat is dan het effect van fijnstof op omwonenden? Bovendien zorgt het verkeer in de stad ook voor fijnstof', voegt hij met enige branie toe. De Partij voor de Dieren pleit voor kleinschaligere veehouderij vanwege fijnstof. Geen oplossing, vindt de geitenhouder, want juist grote bedrijven kunnen de luchtkwaliteit beter controleren, bijvoorbeeld met filters die ammoniak en stof tot 10

***'Niemand in de sector stelt
veterinair boven humaan'***

Allemaal psychologie studeren

'Ik kom even afscheid nemen.' Dit is regiomanager R. Een manager in dit bedrijf blijft maximaal twee jaar in de regio (bedrijfsbeleid). Ze komen en gaan. Iedere keer ben ik nieuwsgierig hoe ze het thuis geregeld hebben. Geen gespreksonderwerp binnen het bedrijf, want je bent flexibel en je wilt wat. Maar het speelt altijd. De functie-eis van flexibiliteit, in plaats en in tijd (geen negen-tot-vijfmentaliteit), past goed bij het leven van de single, die ook privé flexibiliteit kan bieden en vragen. De foto-uitstalling op het kantoor van R. spreekt andere taal: vrouw, drie kinderen, golden retriever.

Ik vraag ernaar en R. twijfelt. Het taboe is groot. En niet alleen bij R. In de verdeling werk-privé speelt nog altijd de strijd man-vrouw, die geen strijd meer mag heten. Op papier immers is het conflict beslecht. In het bewustzijn, de wetgeving, het onderwijs: mannen en vrouwen hebben gelijke kansen. Dit maakt de kwestie verder tot een individueel probleem. 'Jij krijgt toch net zoveel kansen als ik? Waarom pak je ze niet?' Maar het conflict zeurt door, niet in de openbare ruimte, maar binnenskamers: in de keuken, de slaapkamer en de kinderkamer. Iedere dag opnieuw, onder de ogen van onze kinderen. En daarom, beste collega's, gaan al onze dochters psychologie studeren.

Ik heb onmiddellijk spijt van mijn vraag. Waar bemoei ik me mee? Het antwoord van R.: 'Wij hebben afgesproken... zodra alle kinderen op de middelbare school zitten...' Ik vraag me af (dit keer in stilte) of hij zijn dochter zou adviseren om genoeg te nemen met een dergelijke ongedekte cheque.

Eveline Knibbeler
bedrijfsarts

micron wegvangen. 'Om het simpel te zeggen: een kip die buiten loopt, produceert meer fijnstof en heeft meer risico op besmettingen dan een kip in een gecontroleerde stal. Ten tweede is de prijs-kwaliteitverhouding alleen haalbaar met grootschalige veehouderij.'

Franse enting

We trekken de schoenen uit en nemen plaats aan de eikenhouten tafel in de woonkamer. De geitensector is sinds midden jaren tachtig in opkomst in Nederland. Frank Brinkhaus is al jong – hij is 26 jaar – mede-eigenaar van het grote bedrijf. 'Het is een klein wereldje waarin veel kennis wordt gedeeld. Niet alles is voorgekauwd, de medische en praktische kennis groeit nog steeds', zegt Brinkhaus. Hij heeft zelf bijvoorbeeld een initiatief mede opgezet om de afzet van hoogwaardige geitenmest te bevorderen. Ook wordt veel kennis overgenomen uit de koeiensector, zoals de pasteurisatietemperatuur van de melk en het geneesmiddelgebruik.

De uitbraak van Q-koorts was een klap voor de jonge geitensector. Zijn bedrijf is er niet door getroffen, maar zelf is hij wel positief bevonden op de bacterie, zonder ziek te zijn geweest. Het is zonde dat de Nederlandse overheid is overgegaan tot het ruimen van geiten en niet heeft besloten de geiten te vaccineren, zoals in Frankrijk al sinds 1985 gebeurt. 'Het vaccin voorkomt abortusstormen, en daarmee humane besmettingen', zegt Brinkhaus. Anderzijds was het Nederlandse geitenvaccin maar net in productie, en was nog niet bekend of het de abortusstorm wel echt kon voorkomen. En het was al december. Sommige bedrijven zouden vóór februari gaan lammeren, te kort dag voor om nog onderzoek te doen naar de effectiviteit van vaccinatie. Brinkhaus: 'Er kwam natuurlijk weerstand uit de sector tegen de ruiming. Niet omdat de geitenhouders een dierenleven boven een mensenleven stellen, maar omdat ook andere maatregelen mogelijk waren. Los daarvan vind ik het echt heel zuur voor de mensen die ziek zijn geworden, en maandenlang moe zijn. Niemand in de sector stelt veterinair boven humaan.'

De avond valt, maar op de boerderij wordt nog hard gewerkt. Frank moet nog naar het dorp voor boodschappen, Anita heeft een afspraak. Ze bespreken wie welke auto neemt, alsof ze al jaren niet anders doen en 'Boer zoekt vrouw' nooit is lang geweest.

We rijden terug naar de stad, en hoe dichter bij Roermond, hoe meer het geluid van motoren het vogelgetjilp overstemt.

Bij dit artikel op onze website www.medischcontact.nl vindt u twee video's met boer Frank. In de eerste discussieert hij met Marianne Thieme van de Partij voor de Dieren over fijnstof. In de tweede video staat de discussie over vegetarisme uit 'Boer zoekt vrouw'.

